

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וילך

(חלק יט — שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וילך, שבת שובה, כח אלול — ה' תשרי, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וילך ב

ובלשון הגמרא⁷: „כתיב כי אתה תבוא וכתיב כי אתה תביא“; ומתריך⁸ (כתירוץ הגמרא) דלא קשיא, כאן („תבוא“) בדברי משה ליהושע („זקנים שבדור יהיו עמך כו“) וכאן בדברי הקב"ה ליהושע („תביא על כרחם כו“).

אבל בפשטות קשה לפרש כן בדברי רש"י – ומכמה טעמים:

(א) א"כ הי' לרש"י לפתוח פירושו „ולהלן הוא אומר כי אתה תביא גו“⁹, ע"ד סגנונו במקומות אחרים¹⁰.

(ב) עפ"ז הי' לו לרש"י להביא בדבור המתחיל רק את תיבת „תבוא“¹¹ (או

א. בפסוקי „ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו גו' חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה' גו' ואתה תנחילנה אותם“, פירש רש"י על התיבות „כי אתה תבוא את העם הזה“: ארי את תיעול עם עמא הדין? משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו³ עמך הכל לפי דעתן ועצתן אבל הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם⁵ תביא על כרחם וכו' (כדלקמן ס"ד).

מהו הקושי בפסוק שבגללו הוצרך רש"י להביא את לשון התרגום ולהאריך כ"כ בפירושו?

ביארו המפרשים⁶, שכוונת רש"י ליישב את הסתירה בין שני הפסוקים –

(1) פרשתנו לא, ז.

(2) לשון התרגום. וראה לקמן הערה 17.

(3) בדפוס ראשון דרש"י: שכינה עמה'.

ובדפוס שני: עמוד עמהם.

(4) פרשתנו שם, כג.

(5) הטעם שרש"י מעתיק גם תיבות אלו*

(„אל . . להם“) – שלכאורה הו"ל להעתיק רק

התיבות „כי אתה תביא (את בני ישראל)“, כמו

שלא העתיק בהד"ה התיבות מן הכתוב כאן „אל

. . להם“ – כי רק מתיבות אלו ראי' שהם דברי

הקב"ה (ולא דברי משה) כפרש"י שם**.

(6) ראה רא"ם, דבק טוב וש"ח כאן.

(7) סנהדרין ת, א. ועד"ז בזהר פרשתנו רפד, א.

(8) ורש"י מקדים פירוש התרגום ש„אל יעלה

על דעתך . . שצריך שיתפרש כי אתה תבא את

העם הזה פועל יוצא (כמו „תביא“) כו“ – רא"ם

כאן. ולהעיר מתיב"ע כאן: מתמני כו'.

(9) כבלקח טוב (פס"ז) עה"פ. או כהלשון

בסנהדרין (זוהר) שם.

(10) לדוגמא (בפרשה הקודמת) – פרש"י

נצבים כט, כ.

(11) וגם בגמרא (ובזהר) לא העתיק כ"א „כי

אתה תבוא“*. וג"ז שמעתיק „כי אתה“ י"ל שהוא

רק סימן לאיזה כתוב הכוונה. ולהעיר שבוזהר

הלשון „ולכתר תביא“ (ולא „כי אתה תביא“).

(* אבל בחכמת שלמה שם [הובא גם בגליון

הש"ס שם – בהשמטת תיבת „הזה“. וכ"ה ברא"ש

שם]: כי אתה תבוא את העם הזה וכתיב כי אתה

תביא את בני ישראל. וברש"י שם (בהד"ה): „כי

אתה תבוא את העם“ [אבל ברש"י בע"י: כי אתה

תבוא וגו']. ואח"כ – „כי אתה תביא“.

(* אבל בדפוס ראשון דרש"י, וכן בכמה כתי'

רש"י – „בני ישראל (וגו)').“.

(** ברמב"ן שם (וראה גם רא"ם שם) גריס

ברש"י: כמו שמפורש אל הארץ אשר נשבעתי להם

ואנכי אהי עמך. וראה שקו"ט מיני תרגומא שם.

ומצד קושיא זו יש מקום להוה-אמינא (על כל פנים – בדוחק) שפירוש תיבת „תבוא“ כאן הוא „תביא“ – אתה תכניסם לארץ ישראל, ולכן הוא צריך לחיזוק

ע"ד שכבר נאמר לעיל בפרשת דברים¹⁶: אותו חזק כי הוא ינחילנה את ישראל.

וכדי לשלול פירוש זה, העתיק רש"י את לשון התרגום¹⁷, אשר הפירוש הפשוט של „אתה תבוא את העם הזה“ הוא „ארי את תיעול עם עמא הדין“ – אתה תכנס עם בני ישראל – ואין מוציאים את תיבת „תבוא“ מפשוטה.

אלא שעפ"י השאלה במקומה עומדת: במה „אתה תבוא את העם הזה“ הוא נתינת טעם על „חזק ואמץ“? לכן ממשיך רש"י „משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך כו“: מזה שנאמר „אתה תבוא את העם הזה“¹⁸ (העם שעמד לפני משה), ובראשם „ראשיכם שבטיכם זקניםם“¹⁹ – הרי ודאי שזקנים אלו^{19*} „יהיו עמך“;

16 א, לח. ועד"ז ואתחנן ג, כח: וחזקה ואמצהו כי הוא יעבור ג' והוא ינחיל ג'.
17 ומ"מ לא כתב „כתרגומו“* – כי ההוכחה היא לא מפירוש התרגום, כ"א מפירוש הפשוט של התיבות „תבוא את העם“; אלא שלתוספת רא"י מביא לשון התרגום, שגם התרגום מפרש כן.
18 ומתורץ עפ"י למה מעתיק רש"י בהד"ה גם תיבת „הזה“.
19 לשון הכתוב ר"פ נצבים.

19* ואינו אומר (גם) „ראשיכם שבטיכם“ – כי ה„ראשיכם לשבטיכם“ (כפרש"י שם) יכולים להיות עמו רק כאר"ב בפ"ע בנוגע לשבט שלו – וכאן מדובר ע"ד „העם הזה“.

(* אבל בדפוס ראשון ושני דרש"י: כתרגומו (תרגו').

„תבוא את העם“¹²) – ולמה העתיק את כל התיבות „כי אתה תבוא את העם הזה“?

ג) ועיקר: קודם לימוד הפסוק להלן „כי אתה תביא גו“ דבר אינו קשה. וא"כ ה' על רש"י להביא פירושו (לא על הפסוק דנו, אלא) על הפסוק „כי אתה תביא גו“, כאשר מתעוררת הסתירה¹³?

ב. והביאור בזה: בהעתיקו בדבור המתחיל גם את תיבת „כי אתה תבוא גו“ מדגיש רש"י, שתיבות „אתה תבוא את העם הזה“ הן נתינת טעם על האמור לעיל בפסוק – „חזק ואמץ“.

ועל זה קשה: במה „אתה תבוא את העם הזה“ (שיהושע יכנס לארץ ישראל יחד עם כל בני ישראל) הוא נתינת טעם על „חזק ואמץ“?

[בדוחק ה' אפשר לומר, שהדבר בא בהמשך לכתוב לעיל, שמשה רבינו חיזק את כל ישראל, שבהכנסם לארץ ישראל לא ייראו מן „הגוים האלה“ – „חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם“¹⁴; וכך גם כשמצוה את יהושע על כניסתו לארץ ישראל (יחד עם כל ישראל) מחזקו משה שלא יירא מן הגוים האלה¹⁵.

אבל פירוש זה הוא דוחק גדול: מן הכתוב משמע שזהו חיזוק מיוחד השייך רק ליהושע עצמו].

12 מכיון שעפ"י משנתה הפירוש ד„את“ („עם“).

13 ע"ד פרש"י שבהערה 10.

14 פרשתנו שם, ו.

15 כהמשך הכתוב „וה' הוא ההולך לפניך גו' לא תירא ולא תחת“. וראה ס"פ דברים.

ג) איך אפשר לומר שמשה נתן לזקנים את כל הדעה, בשעה שמשה עצמו ביקש מהקב"ה (בפ' פינחס²⁴) „יפקוד ה' גו' איש על העדה” וסמך את יהושע „בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה . . בשתי ידי”²⁵ כמנהיג²⁶ בני ישראל; ואף בפסוק זה גופא²⁷ כתיב „ואתה תנחילנה אותם”, שיהושע ינחיל את ארץ ישראל לבני ישראל – ואיך זה פירש רש"י בדברי משה, הכל לפי דעתו ועצתו?

ד. בהמשך דברי רש"י: אבל הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם תביא על כרחם הכל תלוי בכ טול מקל והך על קדקדן דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור.

ואינו מובן:

א) כמדובר לעיל (ס"א) רש"י מפרש רק את הקשה בפסוק על אתר – ומה קשה כאן בהבנת הפסוק, שמטעם זה הוצרך רש"י לכתוב כאן „אבל הקב"ה אמר כו'” (שהוא הפירוש בפסוק להלן „כי אתה תביא גו'”)²⁸?

ב) מאריכות לשון רש"י²⁹ – „תביא על כרחם הכל תלוי בכ טול מקל והך על קדקדן” – ברור, אשר לא זו בלבד

וממילא אין מקום להתיירא מ„ואתה תנחילנה אותם”, כיון שהם יעזרוך;

כלומר: הטעם שיהושע צריך לחיזוק הוא – „ואתה תנחילנה אותם”, ואילו „אתה תבוא את העם הזה” הוא חלק מהחיזוק (ש„זקנים שבדור יהיו עמך”).

ג. אבל צריך להבין את המשך לשון רש"י „זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתו ועצתו”:

מזה שלא הסתפק רש"י במה שכתב „זקנים שבדור יהיו עמך”, והוסיף „הכל לפי דעתו ועצתו”, מובן, שלא זו בלבד שהזקנים יסייעו בידו, אלא הכל ייעשה לפי דעתו ועצתו; והיינו, לא זו בלבד שדעת יהושע לא תהי' דעה יחידה, אלא אדרבה, כל הדעה תהי' לזקנים²⁰. ותמוה:

א) מנין זאת לרש"י, בפשוטו של מקרא?

ב) יתירה מזו: בגמרא²¹ הלשון היא²² „אתה והזקנים שבדור עמהם”, היינו יהושע עם הזקנים²³; ואילו רש"י שינה וכתב (לא שיהיו שווים, אלא) „הכל לפי דעתו ועצתו”?

20) וראה גם לקח טוב עה"פ: התיעץ בהם וחזן מהם אל תעשה דבר. אבל בדפוס ראשון דרש"י: אל תתנהג עמהם בדרך גדולה אלא עשה ע"פ דעתם ועצתם וזהו תשא (תבוא?) את העם הזה כלומר שוה להן כו'. וראה לקמן הערה 23.

21) סנהדרין שם.

22) וברי"ף ורא"ש שם הגירסא (ע"ד פרש"י כאן): זקנים שבדור עמך. וראה הגירסאות בדק"ס שם (אבל תוכן כולם שווה).

23) בפרש"י סנהדרין שם: „על פיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם” – אבל זה אפשר לפרש שיהיו שווים (ראה הגירסא דלעיל הערה 20).

24) כז, טז.

25) פרש"י פינחס שם, כג.

26) ראה פרש"י שם, טז, שם, יח.

27) וראה במקומות שבהערה 16 (אלא ששם אי"ז מדברי משה ליהושע אלא ציווי ה' למשה).

28) ולהעיר מחזקוני כאן ולקמן פסוק כג (שמפרש בכל מקום רק מה שנוגע על אתר).

29) ובפרט שבגמרא איתא רק „טול מקל כו'”. ובלקח טוב עה"פ: הכל יהו תחת רשותך טול מקל כו'.

ג) מה מוסיף סיום פירוש רש"י
 „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור”
 בפירוש הכתוב³³?

ד) מהי הלשון „ולא שני דברים לדור”
 – כיון שרש"י בא לשלול את הזקנים:
 (א) ה' לו לומר „ולא הרבה (או כיו"ב)
 דברים לדור”, (ב) ולאידך: מנא לן אשר
 „ולא שני דברים לדור” – שמא דוקא
 „ולא שבעים (ואחד)”, אבל „שנים” אפרט
 שיהיו? ובפרט שמצינו³⁴: הוא אהרן
 ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני
 ישראל מארץ מצרים על צבאותם?

ה. והביאור בכל זה:

התואר „העם (הזה)” אינו שם
 המעלה של בני ישראל³⁴. ונמצא,
 שכוונת הכתוב בתיבות „אתה תבוא
 את העם” היא שיהושע יהי יחד
 גם עם הפחותים³⁵ שבישראל; לאידך,
 ממה שנאמר „העם הזה” מובן, שכוונת
 הכתוב לכל העם, ופשיטא שבכלל זה
 – העומדים בראש, הזקנים כנ"ל.

ולכן מפרש רש"י שכוונת הכתוב
 היא ללמדנו שני ענינים:

א) מזה שכתוב „העם הזה” – עם זה
 (מורה באצבע), ופשוט שגם הזקנים

(פינחס שם, יט) מפורש גם בציווי ה' אצל יהושע
 (בנוגע לדור שנכנסו לארץ): דע שטרחנני הם
 סרבנים הם כו'. ועד"ז בפרש"י ואתחנן ג, כח.

33) בגמרא אפ"ל: א) מפרש ומאריך יותר. ב)
 הוא הוראה וכו' לזמן אחר. אבל רש"י לא בא
 אלא לפרש הכתובים כו'.

34) וראו ו, כו.
 34) ראה פירש"י בהעלותך שם, א. וראה שער
 היחוד והאמונה רפ"ז: עם מלשון עוממות כו'
 [שזהו גם כשכתוב „עמי” – כשהם כשרים”
 (פרש"י שם) – כמובן].

35) להעיר ג"כ ממלי יקר כאן: כי יש בבני
 גם מוקצים שנק' בשם עם, עיי"ש בארוכה.

שהקב"ה שלל הנהגה של „הכל לפי
 דעתן ועצתן” (אלא שלזקנים לא תהיה
 את כל הדעה); ולא רק שלא ישארו
 בשווה ליהושע, או על כל פנים כיועצים
 לו – אלא יותר מזה: לזקנים לא
 תהיה דעה כלל; יהושע אינו צריך כלל
 להתחשב בדעתם או אפילו להתייעץ
 עמם (סו"ט מקל והך על קדקדן)³⁰ –

ואינו מובן: הן אמת שכיון ש„דבר
 אחד לדור ולא שני דברים לדור” הרי
 יהושע הוא ה„דבר” והמנהיג היחיד
 של בני ישראל; אבל מאין ההכרח לזה
 שהזקנים לא יסייעו בידו? הרי אצל
 משה רבינו גופא היו „שבעים זקנים”
 אשר „ונשא אֶתְךָ כַּמֵּשָׁא הָעָם וְלֹא תִשָּׂא
 אֹתָהּ לְבַדְךָ”³¹; ומזה מוכח שהנהגה זו
 אינה בסתירה לכלל „דבר אחד לדור
 ולא שני דברים לדור” (מפני שסוף-
 סוף משה רבינו היה ה„דבר” והשולט)
 – וא"כ היכן מצא רש"י הכרח שאצל
 יהושע מושללת גם הנהגה כזו³²?

30) בדברי דוד (הובא בש"ח) כאן: „ואי"ז
 סותר מ"ש זקנים שבדור עמך דגם זה אמת
 שלענין עצה תטול עצה מהזקנים אבל לענין
 הכח והממשלה לא יהי' רק לך לבדך” – אבל
 (נוסף שם"מ ה"ז סותר ל„הכל לפי דעתן ועצתן”,
 ככפנים – הרי) מאריכות לשון רש"י משמע שגם
 עצה אי"צ ליטול מהם, ככפנים.

31) בהעלותך יא, יז. ולהעיר ג"כ משרי
 אלפים כו' – יתרו יח, כא ואילך. דברים א,
 ט ואילך.

32) בהד"א סנהדרין שם כתב דמשה לא הי'
 יכול לישא את העם [ראה בהעלותך שם, יא-
 יב, שם, יד. ועד"ז דברים שם, ט. שם, יב] „מצד
 המקבלים שהיו טרחנים וסרבנים . . ולכך אמר
 משה ג"כ ליהושע . . הזקנים שבדור עמך שלא
 תוכל לישא אותם לבדך אבל הקב"ה א"ל כי
 אתה תביא שנתן לו כח והנהגה אלקית לפי הדור
 ההוא המקבלים ההנהגה (אלקית) שהיו בעלי
 תורה וזכו ליכנס לארץ כו'” – אבל בפרש"י

להנהיגם למלחמה יכול להיות רק אִתּוֹ, ועל ה ביקש משה „איש על העדה” וסמך את יהושע³⁹.

וממילא אין כל סתירה בין בקשת משה ביקש לעיל „איש על העדה” לדבריו כאן „הכל לפי דעתן ועצתן” – שהרי כאן חילק לאלתר: „תנחילנה אותם” – קאי רק על „אתה”, וכן „והוי” הוא ההולך” – אשר מורה על ענין של מלחמה³⁹ – הרי „לפניך הוא יהי עמך גוי”; ואילו „הכל” היינו כל מה שהוא חוץ מהנל, „משא העם” [וגם זה מוסיף ב, חזק ואמץ], שלא יצטרך להיות טרוד כלל ב, „משא העם”, כי זאת יעשו הזקנים⁴⁰.

ז. אבל ביאור זה בלבד עדיין אינו מחוור, משום שהבנתו הפשוטה של הבן חמש למקרא היא שיהושע ירש את ההנהגה ממשה בכל הפרטים⁴¹, ולא רק בנוגע למלחמה (ולחלוקה); ובפרט שהקב”ה צוה את משה לא רק לסמוך את יהושע, אלא אף „ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני

כ, ולכן חשב משה שאין בכחו של יהושע כ”א ש, יצא לפניהם גוי” למלחמה.

(39) להעיר ממות לב, כח. מסעי לד, יז.

(39*) שופטים כ, ד. תצא כג, טו.

(40) ועפ”ז יומתק זה שבדברי משה לבניי (פרשתנו שם, ב ואילך) לא אמר משה מה יהי בנוגע ל, „משא העם” [אף שאמר להם „וה” אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה”] רק אמר להם ד, „יהושע הוא עובר לפניך גוי” (שכיבוש הארץ יהי על ידו) – כי ב, „משא העם” לא יהי (לדעת משה) חידוש על ההנהגה לפניו (בנוגע ליהושע), כי יהי ע”י הזקנים כבימי משה.

(41) ועייג”כ פרש”י פינחס שם, טז: שיירשו בני את גדולתי . . א”ל הקב”ה . . כדאי הוא יהושע כו’.

בכלל – למדים ש, זקנים שבדור יהיו עמך.”

(ב) מהדגשת הכתוב „העם”, למדים, שיהושע יהי יחד („את – עם”) גם עם הפחותים שבבני ישראל. הא כיצד? – על זה מבאר רש”י „הכל לפי דעתן ועצתן”: כל הדעה תהי’ לזקנים, וממילא – בענין זה (דעה ועצה) יהי’ יהושע בשוה עם שאר העם.

ו. כיצד עולה ענין זה ש, הכל לפי דעתן ועצתן” בקנה אחד עם זה שמשה סמך את יהושע כמנהיג ישראל, כאמור בפרשת פנחס – מבאר זאת רש”י בפירושו שם:

על התיבות „אשר יצא לפניהם”³⁶ פירש רש”י: „לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה כו”, היינו, שמשה רבינו ביקש עבור בני ישראל מלך שינהיגם למלחמה. כן כבר הודיע משה³⁷ שיהושע ינחילנה (ארץ ישראל) את ישראל – חלוקת הארץ (שבאה בהמשך לכיבוש הארץ, במלחמה). אבל לא נזכרה (לפי פירוש רש”י) בקשה של משה ע”ד מנהיג שיטול על שכמו את „משא העם”, את הנהגת עניניהם הפרטיים.

ובאשר לשאלה: ענינים אלו מה יהא עליהם? – הנה אצל הבן חמש למקרא אין זו קושיא: מאחר שאצל משה רבינו גופא סייעו שבעים הזקנים „במשא העם”, סבר משה שימשיכו לעשות כן (לבדם³⁸). משא”כ מלך

(36) פינחס שם, יז.

(37) ראה הערה 16.

(38) וזה שאצל משה „נשאו אתך” (משא”כ יהושע לא ישא במשא העם) – כי „פני משה כחמה פני יהושע כלבנה” (פרש”י פינחס שם,

„את בני ישראל“⁴⁷, אשר „בני ישראל“ הוא שם המעלה⁴⁸ (דלא כ„העם הזה“, כנ”ל ס”ה).

ומזה שבנוגע ל„תביא“ שינה הכתוב מן הלשון דלעיל ואמר „בני ישראל“ – למד רש”י, שבוה מוסיף הכתוב עוד ענין: לא זו בלבד שיהושע ישא „במשא העם“ של כלל ישראל, אלא שתהי’ לו גם שליטה על אנשי המעלה מבין בני ישראל, הזקנים.

וממילא, לא זו בלבד ש„תביא על כרחם הכל תלוי בך“ – היינו, לא כהנהגת משה שבה הזקנים „נשא אתך במשא העם“, אלא הכל יהי’ תלוי ביהושע – כי אם יתירה מזו, „טול מקל והך על קדקדן“: השליטה („מקל“) של יהושע תהא על הזקנים כמו על שאר בני ישראל, ולזקנים לא תהי’ כלל דעה ועצה „במשא העם“.

ט. אבל עפ”ז נמצא, שהנהגת יהושע היא להיפך לגמרי מהנהגת משה: אצל משה רבינו סייעו הזקנים „במשא העם“ ואילו אצל יהושע לא היתה להם כל דעה כלל. ואינו מחזור: הלא יהושע הוא משרת משה⁴⁹ אשר „לא ימיש מתוך האהל“⁵⁰, לפני משה כחמה לפני יהושע כלבנה⁵¹, אשר אורה בא מאור החמה. וכיצד יתכן שהנהגתו תהי’ להיפך מהנהגת רבו⁵² – משה רבינו?

(47) ראה גם כלי יקר כאן. ש”ך עה”ת פרשתנו שם, כב.
(48) ראה וישלח לב, כט.
(49) משפטים כד, יג (וראה פרש”י שם). תשא לג, יא. בהעלותך שם, כח.
(50) תשא שם.
(51) נסמן לעיל הערה 38.
(52) ובפרט שזוהו הטעם שנתמנה יהושע על העדה – פרש”י פינחס שם, טז.

ישראל⁴², ואמר לו „וצוית⁴³ אות, על ישראל דע שטרחנין הם סרבנים הם“⁴⁴ כו”⁴⁵ – אשר מכל זה משמע, שיהושע ירש גם את „משא העם“.

וצריך ליישב בדוחק, דמאחר ש(רק) „דעתן ועצתן“ יהיו של הזקנים, אבל העשׂי בפועל יעשה יהושע, הרי גם זה נקרא הנהגה;

הנה דוחק זה שולל רש”י, וממשיך דמה שנאמר „תבוא את העם הזה“ – שפירושו „זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתן ועצתן“ – אלו רק דברי משה; „אבל הקב”ה אמר ליהושע כו’ תביא על כרחם כו” – היינו ש„משא העם“ יהי’ אף הוא מסור לן⁴⁶.

ח. נוסף על השינוי האמור, שכאן כתיב „תבוא“ ושם נאמר „תביא“ – ישנו עוד שינוי בין שני הפסוקים: כאן נאמר „העם הזה“, ואילו שם –

(42) פינחס שם, כ.

(43) שם, יט ובפרש”י. ועד”ז בפ’ ואתחנן ג, כח ובפרש”י: וצו את יהושע, על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות.

(44) ולהעיר שלשון זה (טרחנין סרבנים) כתב רש”י בפ’ בהעלותך (שם, יז) בנוגע ל„משא העם“. וראה דברים א, יב (גבי שרי אלפים כו’).

(45) וראה פרש”י פינחס שם, טז: מנהיג שיהא טובל כל אחד ואחד לפי דעתו. פרש”י שם, יח: שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד.

(46) ולהעיר שבדברי משה נאמר רק „חזק ואמץ“ ולא „ויצו גו” (ראה לעיל הערה 43). ורק הקב”ה אמר (פרשתנו שם, יד) „קרא את יהושע גו’ ואצונו גו’“, „ויצו את יהושע גו’ ויאמר חזק ואמץ“ (שם, כג).

(* בס”פ דברים: ואת יהושע צויתני גו’ – אבל זהו לפני הציווי דפ’ ואתחנן שם, וצו את יהושע וחזקתו ואמצתו גו’). ולהעיר מתוספות הדר זקנים כאן.

על זה ממשיך רש"י „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור” – אשר בזה שולל רש"י בדרך רמז (לא רק את שליטת הזקנים, אלא) גם את שליטת משה רבינו:

בחיי משה הי' יהושע משרת משה והי' מסור לגמרי למשה ולהנהגת משה; אבל משבאה השעה שיהושע הי' המנהיג, אין עוד מקום לדרכו ולהנהגתו של משה רבינו. בזמן יהושע יש לנהוג כפי הנדרש מצד ענינו של יהושע – מפני שאם ינהג יהושע לפי הנהגת משה, אזי יצא שישנם „שני דברים”: יהושע ומשה (אשר יהושע הולך בדרכו)⁵³.

אבל ישנה מעלה דוקא בענין של נער וקטנות – ככתוב⁵⁵, „כי נער ישראל (ודוקא לכן) ואוהבהו” – מפני שדוקא בענין נער וקטנות יש ביטול⁵⁶ וקבלת עול מלכות שמים יותר מאשר בעבודה מצד גדלות (במוח ולב), ולכן דוקא בזה מתקיים „ואוהבהו” דעצמותו ית'⁵⁷.

וכיון ש„דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור”, הרי הנהגת יהושע שונה מהנהגת משה: משה מסר (על ידי „ואצלת”) חלק ממשא העם לזקנים, ואילו יהושע אינו נזקק להם.

וזהו החילוק בין שני הפסוקים: „אתה תבוא את העם הזה” הוא כפי שיהושע מקבל ממשו, ומצד מדריגת משה ישנו ענין הזקנים (זה שקנה חכמה⁵⁸), עבודה שע"פ טעם ודעת; אבל „אתה תביא את בני ישראל” הם דברי הקב"ה ליהושע, מצד מעלת הביטול של יהושע – „נער ישראל ואוהבהו” – ומצד ביטול זה שלמעלה מטעם ודעת אין צורך להזקק לאלו שקנו חכמה⁵⁹.

ומה שביציאת מצרים היו „אהרן ומשה” (כדלעיל ס"ד), הרי זה מפני ששם לא הי' זה ענין של „דבר לדור”, אלא מילוי שליחות (מדויקת גם בפרט⁶⁰) „להוציא את בני ישראל מארץ מצרים”.

ו"ל שענין זה מרומז גם בחילוק בין

י. מיינה של תורה בפירוש רש"י: מבואר בחסידות⁵⁴ שביהושע ישנן שתי מדריגות: א) כפי שהוא משרת (ומקבל מ/משה. ב) כפי שהוא לעצמו

י. מיינה של תורה בפירוש רש"י:

מבואר בחסידות⁵⁴ שביהושע ישנן שתי מדריגות: א) כפי שהוא משרת (ומקבל מ/משה. ב) כפי שהוא לעצמו

53 ראה ע"ז – לענין האבות, אדמו"ר הצ"צ בחיי אדמו"ר האמצעי – לקו"ש ח"ה ע' 373 ואילך.

54 ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (בהוספות להמשך תרס"ו (בהוצאת תנש"א – ס"ע תקעח)). וראה אוה"ת חנוכה שג, א. המשך תער"ב ח"ג ע' א'תמ"ד. ועוד.

55 הושע יא, א.

56 ראה בארוכה אוה"ת בשלח ע' שפב ואילך. וראה ג"כ אוה"ת ואתחנן (ע' פו) שהעילוי ע"ז שהכניסה לארץ היתה ע"י יהושע הוא ע"ז זה שבעבודה שע"י בחי אספשא"מ זהו בחי שע"י בא לבחי בכל מאד כו". וראה ג"כ לקו"ש ח"ט ע' 13 הערה 65. שם ע' 57. 57 סד"ה כי נער ישראל שם. 58 תו"כ (ופרש"י) קדושים יט, לב. קדושין לב, ב.

59 ולהעיר מזה פרשתנו (דלעיל הערה 7): חד תבא לבשרא לי' דיינוול לארעא* כו' וחד תביא לבשרא לי' שלטנותא על ישראל כו' – כי מצד מדרגת משה (שלא נכנס לארץ) צריך

(* ורש"י לא פירש כן – כי זה שיהושע יכנס לארץ מפורש כמ"פ לפניו ואין בזה חידוש.)

המבצעים הידועים⁶³, ואשר כל זה צריך להיות חדור בענין „יפוצו מעינותיך חוצה” – ישנם הטוענים, אשר בדורות עברו לא היתה הנהגה כזו. בדורות קודמים לא עסקו בלהט באופן כזה באהבת ישראל. וכיון שעד השנים האחרונות, לאחר בואו של כ”ק מו”ח אדמו”ר לאמריקה, לא היתה הנהגה זו – כיצד יתכן להתחיל להנהיג עבודות „חדשות”?

ועל זה בא התירוץ „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור”: אמנם יתכן שבדורות הקודמים לא נצרכו לבוא לידי עבודה כזו, אבל בדורנו זה

– ובדוגמת מאמר (והוראת) חז”ל⁶⁴, אשר כשבאו לבבל (ועד”ז – לבבל בזמן), בקעה מצא – וגדר בה גדר” –

אשר כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו אומר, שבזמן הזה ישנו הכרח לעסוק בהפצת המעינות חוצה, ויתר על כן נאמר באגרת הקודש המפורסמת מהבעש”ט – אשר בזה תלוי ביאת המשיח –

אזי יש לנהוג לפי דרך ה”דבר” והמנהיג של דור זה,

ועל כל אחד בדור זה לעסוק בעבודה זו, ועי”ז קא אתי מר דא מלכא משיחא בקרוב ממש.

(משיחות ש”פ נצו”י תשל, ש”פ האזינו תשל”א)

63 בפרטיות: מבצע אהבת ישראל, חינוך, תורה, תפלין, מזוזה, צדקה, (בית מלא ספרים – יבנה ותכמי), נרות שבת קודש, כשרות, טהרת המשפחה.

64 עירובין ג, א, ק, ב. חולין קי, א.

האותיות דתיבת „תבוא” לאותיות דתיבת „תביא” – שתיבת „תבוא” היא בוא”ו, ואילו „תביא” היא ביו”ד⁶⁰:

„הוי”ו מורה על ההמשכה מלמעלה למטה”⁶¹ – והמשכה היא מחוץ לעצם, וממילא היא במדידה והגבלה; ובעבודה זוהי העבודה שע”פ טעם ודעת, שבה יש צורך להזקק ל”זקנים” השומרים שההמשכה תבוא במקום הראוי;

„היו”ד (ש) היא בחי’ נקודה לבד”⁶¹, המורה על ביטול⁶². ומצד עבודה זו אין צורך להזקק ל”זקנים”, ואדרבה – מצד היו”ד נפעל גם בזקנים ענין הביטול, תביא על כרחם.. טול מקל והך על תרדמתו”.

יא. מההוראות בנוגע לפועל מפירוש רש”י זה:

בזמנינו אלה, כאשר דורשים מכל אחד להקדיש זמן עבור הפצת התורה והיהדות (בכלל, ובמיוחד בעשרת

באוֹרְעֵינִי שִׁהוּשַׁע יִכְנַס לְאַרְצִי**, מִשֶּׁאֵיכֶם מִצַּד הַקֶּבֶה כו’.

60 ראה מנחת שי כאן: קדמאה וא”ו תניינא יו”ד.

61 אגה”ת פ”ד.

62 באגה”ת מפרש דהיו”ד קאי על חכמה (שזוהי מדריגת משה כידוע) – אבל שם קאי ביו”ד (– ההתחלה) דשם הוי’, והכוונה כאן לזה שספ”י המל’ (חכמה תתאה) היא ג”כ יו”ד (פרס שער האותיות פ”ג). ולהעיר מהענין דשני יודי”ן יו”ד דשם הוי’ ויו”ד (– סיום) דשם אדוני’ (זח”ג רמד, ב. יהל אור ע’ תרפט. אוה”ת ויצא, קצד, ב. רד, א. (כרך ה’) ע’ 1718 ואילך. ועוד).

** ראה ג”כ תוספות הדר זקנים כאן.

